

Життя і творчість Василя Стефаника

Народився Василь Стефаник 14 травня 1871 року в селі **Русів** на Івано-Франківщині в сім'ї заможних селян Семена та Оксани. Мати була лагідною й доброї вдачі, батько ж вирізнявся досить суворим характером.

Малий Василь навчався в **Русівській початковій школі**, згодом вступив до польської гімназії в **Коломиї**. Саме тут він познайомився з Анною Павлик, від якої дізнався про українську літературу й боротьбу українців за свої права.

У цей час Стефаник починає активно спілкуватися з Лесем Мартовичем та Іваном Семанюком (Марком Черемшиною), згодом їх трьох почнуть називати **«Покутською трійцею»**.

У роки навчання в гімназії Василь таємно організував ушанування пам'яті

Т. Шевченка, відкрив читальню, входив до таємного гуртка гімназистів, у якому читали українські книжки. Незабаром його було виключено з навчального закладу.

Василь продовжив навчання в **Дрогобичі**, брав участь у громадському житті, став членом таємного гуртка молоді, особисто познайомився з Франком, з яким потім підтримував дружні зв'язки.

1892 року стає студентом медичного факультету **Краківського університету**, так велів батько, що хотів бачити сина лікарем. Однак, за визнанням письменника, з тією медициною «вийшло діло без пуття». Замість медицини він поринає у літературне і громадське життя Кракова, який був потужним європейським культурним центром. Тут він познайомився з польським науковцем, медиком Вацлавом Морачевським і його дружиною — українкою Софією Окуневською, з якою приятелювала Ольга Кобилянська.

Перша збірка новел — **«Синя книжечка»**, яка вийшла у світ 1899 р. в Чернівцях, принесла Стефаникові загальне визнання та схвальні відгуки. Наприклад, у листі до В. Стефаника від 2 липня 1901 р. Коцюбинський написав: *«...Та невеличка книжечка так мене захопила, що я довго носився з нею і не міг заспокоїтись»*.

1900 року Стефаник залишив навчання в університеті й виїхав з Кракова. Батько відмовився його утримувати, згодом померла матір. Через

важкий депресивний стан Василь на п'ятнадцять років відійшов від літературної творчості й продовжив активну громадську діяльність.

Знайомі та друзі зазначали, що Стефаник був людиною працелюбною, чуйною, мав м'яку вдачу. Захоплювався творами Шевченка, а слухав музику Бетховена.

У 1903 р. Стефаник побував у **Полтаві** на урочистому відкритті пам'ятника

І. Котляревському, де зустрівся з М. Старицьким, Панасом Мирним, Б. Грінченком, М. Вороним, Лесею Українкою, Оленою Пчілкою, Михайлом Коцюбинським.

Учасниця свята І. Котляревського Христина Алчевська через багато літ згадувала про пам'ятну подію: *«Був ще Василь Стефаник. Високий, стрункий, з оксамитними чорними гуманними очима, остільки ж європеєць на вигляд, як і Коцюбинський, лише сумовитіший і повільніший у всіх своїх рухах за першого. Його я бачила в театрі коло Лесі Українки».*

1904 року Стефаник одружився з **Ольгою Гаморак**, у шлюбі з якою мав трьох синів.

У 1908 р. В. Стефаник стає послом (депутатом) австрійського парламенту у **Відні**.

У січні 1919 р. він очолив делегацію Західноукраїнської народної республіки до Києва на урочисте проголошення Акта злуки двох частин України в єдину соборну державу.

У 1927–1933 рр. Стефаник опублікував твори «Нитка», «Браття», «Серце», «Вовчиця», «Людмила», «Каменярі».

Письменник тяжко хворів, у 1930 році переніс частковий параліч. Здоров'я погіршувалося, траплялися часті серцеві напади.

На знак протесту проти голодомору й сталінських репресій, незважаючи на велику матеріальну скруту, публічно відмовився від персональної пенсії, призначеної йому радянським урядом на вшанування 60-річного ювілею.

1936 року Василь Стефаник помер, його поховано в рідному селі.

Творчість В. Стефаника поділяють на **два періоди**:

I період — 1897–1901 рр., протягом яких опубліковано три збірки: **«Синя книжечка»**, **«Камінний хрест»**, **«Дорога»**. Коли в Петербурзі вийшла друком книжка перекладів українського новеліста, то Максим Горький оцінив її так: *«Як коротко, сильно і страшно пише цей чоловік»*.

II період — 1916–1933 рр., коли з'явилася друком збірка **«Земля»**, а також ювілейне видання **«Твори»** (1933).

Перші новели «Виводили з села», «Лист», «Побожна», «У корчмі», «Стратився», «Синя книжечка», «Сама-самісінька» привернули увагу художньою новизною, глибоким та оригінальним трактуванням тем із життя села.

У його творчості є тексти про:

- 1) **рекрутчину** («Виводили з села», «Стратився»);
- 2) **еміграцію та швидке зубожіння людей** («Камінний хрест», «Мамин синок», «Осінь», «З міста ідучи», «Сон» та інші);
- 3) **сімейні трагедії**, породжувані соціальними причинами («Сама-самісінька», «Кленові листки», «Скін», «Катруся», «Новина» тощо);
- 4) **класову боротьбу в селах** («Синя книжечка», «Палій», «Суд», «Лист», «Комісар староства і дідич»).

Автора цікавить не опис селянського побуту, Стефаник акцентує увагу на внутрішньому світі переживань селянина.

Сергій Єфремов зазначав «сувору простоту» його текстів, а видатний український художник Іван Труш захоплювався живописністю мови письменника, його блискучою майстерністю скупими лаконічними фразами досягати вишуканості образу.

Стефаник став творцем жанру дуже стислої соціально-психологічної новели, якій властиві виключний лаконізм, драматизм та зосередження на відтворенні складних душевних трагедій селян.

Особливості художнього стилю Стефаника:

- тематика переважно селянського життя;
- глибоке розкриття психології героїв;
- стислість і лаконізм;
- драматизм змальованих картин;
- особлива увага до деталей.

Рекомендована література

1. Євшан М. Василь Стефаник / М. Євшан // Критика. Літературознавство. Естетика. К. : Основи, 1998. С. 213–219
2. Процюк С. Троянда ритуального болю: роман про Василя / С. Процюк. К. : ВЦ «Академія», 2010. 184 с.